

Alp 2164
L. arch.

LIETUVOS
NACIONALUS
M. MAŽYDŲ
BIBLIOTEKA

Mokslas, menas, literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1985
GRUODŽIO MĖN. 7 d. / DECEMBER 7, 1985
PART TWO - Nr. 239(45)

Šiame numeryje:

Lietuvos kultūros ir mokslo skleidimo darbas dar mūsų laukia.
Mūsų kultūros šventė — Penktasis mokslo ir kūrybos simpoziumas.
Dailininko Petro Kiaulėno memorialinė paroda.
Jono Meko eilėraščiai.
Aplankius Lietuvos kaimų muziejų.
1985 m. „Ateities“ seminaras.
Ingrida Blekytė romantinėje komedijoje.
Norberto Lingertaičio papuošalų paroda Čiurlionio galerijoje.

Mūsų kultūros šventė

JUOZAS PRUNSKIS

Proveržiai mokslo ir kūrybos laukuose tai brangiausi mūsų laimėjimai, kurių nesugrauzia nei amžių dantys ir kurių negali sutripyti nei okupanto batai. Dėl to aukščiausią laipsnį tose pažangos srityse pasiekusių mūsų suvažiavimas, oficialiai vadinamas Mokslo ir kūrybos simpoziumu, yra mūsų kultūros šventė. Tai, vyko Jaunimo centre, Čikagoje, lapkričio 27 — gruodžio 1 dienomis.

Koks tai didingas dalykas, galima spręsti iš fakto, kad programos knyga su kalbėtojų sąrašu (kiekvienam skiriam po du puslapių biografiniai ir paskaitos santraukai) susidarė net 542 puslapių. Simpoziume iš viso 76 sesijos, 240 paskaitų, apie 200 paskaitininkų. Tai nuostabiai spalvingos mūsų kultūros vaivorykštės sušvytėjimas. Šio ypatingo užmojo siekimus taip aptaria organizacinis komitetas:

— Mokslo ir kūrybos simpoziumai turi dvigubą tikslą: suteikti progą visų šakų lietuviams mokslininkams susipažinti, pabendrauti ir parodyti lietuviškai visuomenei, ką veikia ir tarptautinius vandenis išplaukę griežtųjų mokslų, inžinerijos, architektūros, medicinos ir humanitarinių bei socialinių mokslų išsilieję specialistai, — taip paskelbė organizacinio komiteto pirmininkas Ramojus Vaitys.

Šitokie Simpoziumai pasidarė ypatingas kultūros sąjūdis. Taryba sudarė pirm. J. Rimkevičius, JAV LB atstovai T. Remeikis ir kun. V. Rimšelis, PL gydytojų sąjungos atstovai K. Ambrozaitis ir J. Valaitis, PL inžinierių ir architektų sąjungos — J. Rimkevičius ir A. Kerelis, Lietuvos instituto — J. Reklaitienė ir J. Vaišny.

reikia atsiminti, kad ne viskas tikslas yra patikrinti Jungtinių Amerikos Valstybių mokyklose naudojamus vadovėlius. Ir pataisyti Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių istorijos ir dabarties klaidingą aptarimą. Lietuva, Lietuvos kraštas vėl bus žymimas žemėlapiuose. Mūsų vaikai apie Lietuvą skaitys ir mokysis kasdieninėse savo mokyklose. Šioje komisijoje dirba kai kurie Lietuvos instituto nariai. Jon bus įtraukti ir kiti mūsų švietimo darbuotojai.

Taigi, milžiniškas Lietuvos kultūros ir mokslo skleidimo darbas dar mūsų laukia. Tik ištesėkime. Dirbkime ir nepamėškime. Baigsiu Juozo Ereto žodžiais:

Toje savo kovoje mes negalime tikėtis greito laimėjimo, nes istorijos įvykiai bėsta tik lėtai. Mes tad neturime, nekantraudami, įvykių eiga matuoti trumpo savo gyvenimo matu. Svarbu tik atvingai vesti gerą kovą, kuri tarp kitko turi įrodyti, jog mes verti to, ko siekiame. (Juozas Eretas, Išeivijos klausimai, Roma, 1974, p. 54).

Mokslo ir kūrybos simpoziumo organizacinio komiteto nariai ir talkininkai: sėdi — Matilda Marcinkienė, Irena Kerelienė, Ramojus Vaitys (pirmininkas), Aldona Grininė, stovi — Juozas Slajus, Pranė Masilionienė, J. Zemaitis, Juozas Zygas, A. Budrionienė, Snieguolė Zalatorė, Antanas Juodvalkis, Kostas Burba.

Mokslinės programos vadovai: pirm. J. Bilėnas, griežtųjų mokslų, technologijos ir architektūros — Br. Jaselskis, medicinos — J.T. Daugirdas, humanitarinių ir socialinių mokslų — A. Norvilas.

Organizacinis komitetas: pirm. R. Vaitys, vicepirm. I. Kerelienė, sek. A. Tamošiūnaitė, izd. K. Burba, renginių globėjas M. Marcinkienė, V. Lapienė, informacija — S. Zalatorūtė, leidinio redaktorė N. Jankutė-Užubalienė, literatūros ir muzikos vakaro — Ald. Grininė, lešų telkimo Pr. Masilionienė.

Tokių pajėgių, energingų vadovų vairuojamas mokslo ir kūrybos simpoziumas susilaukė nuostabaus pasisekimo.

Jaunųjų architektų paroda

Mūsų kultūros šventė prasidėjo trečiadienio, lapkričio 27 d., vakare jaunųjų architektų parodos atidarymu Jaunimo centro mažojoje salėje. Dalyviai — architektai: Asta

Spurgytė (Čikaga), jos projektas — studentų centras, Gint. Gaška (Michigan) — Apskrities rūmai, Ričardas Blinstrubas (Urbana) — Kristaus reformų bažnyčia, Aras Rimavičius (Čikaga) — Biblioteka, Gintaras Lietuvinkas (Čikaga) — Įstaigų rūmai.

Paroda sudomina ne didumu, o mūsų jaunų architektų išradimu, darbo išbaigtumu. Parodą atidarė arch. Albertas Kerelis, pažymėdamas, kad ją suorganizavo Aras Rimavičius ir Gintaras Kerelytė. Išstatyti daugiausia jų mokslo baigimo diplominiai darbai. Techniški parodą tvarkyti padėjo Alfredas Lutz, iš Stuttgarto, Vokietijos.

Susipažinimo pobūvis

Trečiadienio vakare, lapkričio 27 d., Jaunimo centro kavinėje įvyko susipažinimo pobūvis.

J. Bilėnas, mokslinės programos pirmininkas, ir A. Norvilas, humanitarinių ir socialinių mokslų programos vadovas, supažindino su atskirų šakų sesijų organizatoriais ir sekcijų pirmininkais. Muzikologijos sekcijos pirmininkė N. Kupstaitė, architektūros — A. Kerelis, literatūros — K. Keblys, chemijos — V. Narutis, elektrotechnikos — V.

J. Bilėnas, mokslinės programos pirmininkas, ir A. Norvilas, humanitarinių ir socialinių mokslų programos vadovas, supažindino su atskirų šakų sesijų organizatoriais ir sekcijų pirmininkais. Muzikologijos sekcijos pirmininkė N. Kupstaitė, architektūros — A. Kerelis, literatūros — K. Keblys, chemijos — V. Narutis, elektrotechnikos — V.

Jautokas, filosofijos — K. Skrupskelis, politinių mokslų — R. Vitas, tautotyros — E. Bradūnaitė-Aglinskienė, socialinių mokslų — V. Kleiza, žemės mokslų — B. Saldūkienė, stomatologijos — L. Kriaucelūnaitė-Tharp, architektūros II — Br. Lukšaitė-Kovienė, reumatologijos-psichiatrijos — A. Pavilanius, medicinos — E. Kaminskas, archyvų-bibliotekų — R. Vitas, dailėtyros — R. Lapas, ekonomijos — F. Palubinskas, elektrotechnikos — V. Jautokas, architektūros III — A. Banelis, chemijos III — J.V. Duncia, jūros mokslų — V. Klemas, medicinos I — A.L. Baltch-Gravrogkienė, istorijos — S. Sužiedėlis, kinematografijos — R. Lapas, psichologijos — K. Trimakas, biologijos I — J. Genys, teisės I — R. Razgaitienė, architektūros IV — A. Lutz, gamtos apsaugos — V. Adamkus, kompiuterių Pr. Zundė, dinamikos — R. Vaičaitis, fizinio lavinimosi — Br. Keturakis, stomatologijos — R. Karika, politinių mokslų — A. Idzėlis, dailėtyros — K. Zygas, socialinių mokslų — V. Kleiza, medicinos II — V. Vaitkevičius, dailės ir archeologijos — L. Baškauskaitė, energijos — R. Viskanta, mikrokompiuterių — J. Ulėnas, matematikos — A. Liulevičius, transportacijos — St. Bačkaitis, teologijos — A. Liulevičienė, istorijos — XX amžiaus — R. Misiūnas, medicinos IV — D. R. Bajorūnaitė, kalbotyros — J. Reklaitienė (čia apie jotvingių kalbą — Vilniaus universiteto prof. Z. Zinkevičiaus paskaita), fizikos — D. Slavinskas, struktūros ir statybos — J.V. Danys, teisės ir politikos — R. Domanskis, medicinos studijų Lietuvoje — P. Kisielius (čia dijas Vilniaus universitete ir Kauno medicinos institute, medicinos institute).

Jau iš tų sesijų pavadinimų galima matyti kaip plačiai apėmė šis simpoziumas, kaip daugelyje šakų mes turime specialistų, koks didelis darbas buvo sudaryti programą ir suorganizuoti daugiau kaip 200 paskaitininkų. Šios simpoziumo dienos Čikagoje tai buvo miniatiūrinis mūsų universitetas išveivijoje, kur dėstytojai buvo aukštų kvalifikacijų mokslininkai iš įvairių JAV universitetų, iš Kanados, iš Europos, o dalyvių tarpe buvo ir iš Pietų Amerikos, ir iš Australijos.

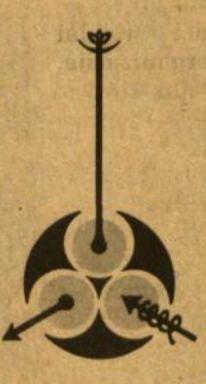
Antras kaimas susipažinimo pobūvis

Iš kelių kontinentų suvažiavusiems surengtame susipažinimo pobūvyje Antras kaimas lapkr. 27 d. vakaronę praturtino smagia humoristine programa. Įstengė juokingai suminėti įvairiausias profesijas — inžinierius, gydytojus, matematikus, politikus, technologus, sąskaitybą, elektrotechniką, verslo administraciją. Ypač gausus sąmoju buvo kranologių — daktaro dialogas su norinčiu jo dukrą vesti jauniuku. Smagus dialogas ir su atminties netekusia pacientė, kai ją turįs gydyti daktaras dar mažesnę atmintį be turįs. Įdomus gabalas ir mokslo simpoziumo paskaitų pavaiždavimas keisčiausių formulių būdu ir klaidžiausių (Nukelta į 2 psl.)

PENKTASIS MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMAS

1985 m. LAPKRIČIO 27 — GRUODŽIO 1 JAUNIMO CENTRE, ČIKAGOJE

- Antropologija
- Architektūra
- Archyvai-bibliotekos
- Chemija
- Ekonomija
- Filosofija
- Inžinerija
- Istorija
- Kalbotyra
- Literatūra
- Lituanist. katedra
- Matematika

- Medicina
- Menotyra
- Muzikologija
- Politiniai mokslai
- Psichologija
- Sociologija
- Stomatologija
- Tautotyra
- Teisė
- Teologija
- Transportacija
- Žemės mokslai

Literatūros — Muzikos Vakaras *** Parodos

Penktojo mokslo ir kūrybos simpoziumo plakatas, sukurtas dail. Giedrės Vaitienės. Simpoziumo logotipas — dail. Petro Aleksos.

Dailininko Petro Kiaulėno memorialinė paroda

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Šių metų lapkričio 22 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, buvo atidaryta menininko Petro Kiaulėno (1909-1955) pomirinė meno paroda. Šiame sueina trisdešimt metų nuo jo mirties. Šioje parodoje buvo išskabinti 46 abiejieji tapybos darbai. Iš šios parodos kūrinių matome, kad dail. Kiaulėnas buvo pilna to žodžio prasme impresionistas. Kaip šios meno srovės prancūzai menininkai, pradininkai ir jų pasekėjai iš studijų ėjo į miesto gatves ir gamtą ieškoti sau temų ir įkvėpimo, taip ir mūsų dailininkas pasekė jų pavyzdžiui. Jo paveikslų siužetas yra paprastas. Jis tapė peizažus, natūrmortus ir portretus. Užtat jo meno darbai yra pilni gamtos elementų — medžių, gelių ir vaisių.

Žiūrint į dail. Kiaulėno paveikslus chronologiškai, reikia pažymėti, kad jo darbai tapyti 1940-tųjų metų dešimtmetyje Paryžiuje, daug kuo skyrėsi nuo tų, kuriuos jis tapė 1950-tųjų metų dešimtmetyje Amerikoje. Pirmesniuose paveiksluose jis yra subtilus, jo spalvos užslopintos, kelios spalvų plokštumos sudaro viso paveikslą. Kūrinių nuotaika tamsi ir niūri ir portretuose, ir gamtovaizdyje. Vėlesniuose darbuose dailininko braižas ir spalvos pasikeitė. Dabar jis tapo laisvais, trumpais, riestais, suktais, kapotais potėpiais. Jo spalvos

Petras Kiaulėnas

Ruduo

yra aiškios, skaidrios, švarios, gyvos žėrinčios visos vaivorykštės lanku. Jo spalvota linija vibruoja gyvybe. Dailininkas savo paveiksluose išgauna labai turtingą gamtovaizdį, o gerai išsiūrijus, drobės plotai tampa vos

paliešti keliais teptuko brūkšniais. Kai kuriuose kūriniuose autorius tapo tildeli, namą, žmogaus figūrą. Šie elementai taip glaudžiai yra įjungti į gamtovaizdį, kad išgaunama darni kūrinių visuma. Šios dailininko drobės virpa

nuotaikingais peizažais ir natūrmortais.

Savo techniniu įmantrumu dail. Kiaulėnas tapė portretus. Jie savo technika ir stiliumi nesiskiria nuo jo peizažų ar natūrmortų. Pavyzdžiui, tapydamas dail. Adomą Varną ar vysk. Praną Būčį, jis naudoja kelis teptuko brūkšnius ir minimalinę spalvų skalę. Teptuko brūkšniai visai neprimena pozuotojo drabužio siūlės ar žmogaus nosies, ar akies. Tačiau šie portretai yra išraiškūs, ne tik fiziškai panašumu, bet ir psichologine išraiška. Nesvarbu, ar jo pozuojančios moterys sėdi kambaryje prie stalo, ar guli prie jūros plažės, ar medituoja, kaip „Mergaitė iš Oriento“, jos visos yra apsuptos gamtos gėlėmis, augalais, jūra. Jos yra lyg tapusios gamtos dalimi. Dailininkas tapo tiek gamtos elementus, tiek žmogų su didele meile ir pagarba.

Meno mėgėjai turėjo retą progą pamatyti dail. Petro Kiaulėno meno darbus, tiek daug jų suteiktų į vieną parodą. Taip stipriai tapęs impresionizmo stiliumi ir taip glaudžiai susigyvenęs su gamtos grožiu, dailininkas ji mums paliko žėrintį savo drobėse.

Galime užbaigti dail. Prano Lapės žodžiais, kad Petras Kiaulėnas tai dailininkas, kurio gyvenimas nutrūko pačiame žydėjime, bet kuris ir toliau tebežydi jo paliktuose darbuose.

Mūsų kultūros šventė

(Atkelta iš 1 psl.)

terminų krūviu. Klausytojus sudomino ir monologas apie vulgarų žodį, kurio aktorė nė neištara. Šalia „filologijos“ buvo ir patrauklūs „menininko“ komentarai.

Antro kaimo programa buvo itin pritaikyta mokslo simpoziumo stiliui, su gausia humoro. Galima pasidžiaugti, kad mūsų Antras kaimas savo samjoo pralenkia daugelį Chicago miesto teatrų tos rūšies spektaklių. Visą šį teatro vienietį suka A. T. Antanaitis. Šį vakarą šauniai pasirodė aktorai: E. Butėnas, A. Vaitkus, E. Tuskenis, J. Jakštys, V. Gilvydienė, I. Toliušytė. Buvo inscenuoti Antanaitis, Žilinskaitės, Tamoliūno, Haseko ir kt. kūriniai. Su šviesomis ir gausiais garsiniais efektais talkino V. Lukas.

Po programos buvo gausios suvažiavimo dalyviams paruoštos vaišės, kurias padovanojo Facilities Design, Ltd. bendrovės savininkas arch. Albertas Kerelis su žmona Irena.

Lituanistikos instituto suvažiavimas

Padėkos dieną, lapkričio 28 d., Jaunimo centre įvyko Lituanistikos instituto suvažiavimas. Atidarė ir pravedė pirmininkas prof. Br. Vaškėlis. Susikaupimo minute pagerbti mirusieji instituto nariai. Vyko valdybos narių ir skyrių vedėjų pranešimai. Kun. dr. K. Trimakas, psichologijos skyriaus vedėjas, priminė jo rūpesčiu pravesėtą anketą. Jis, palaikydams skyriaus narių ryšį, tarpais leidžia biuletenius. Teisių skyriaus vedėjas prof. D. Krivickas pasidžiaugė, kad atskiri nariai veiktūs. Trūksta prieauglio. J. Dainauskas gerėjosi jau išleistais bibliografiniais tomiais. Bibliografinis skyrius ruošia medžiagą naujiems tomams. Leidimą remia Lietuvių fondas. Skiriama 50 ct. už bibliografines kortelės paruošimą, bet lėšų tiems reikalams

vis trūksta. Yra skola, bet pasiryžta tą darbą vistiek tęsti. Pradedamas rengti naujas bibliografinis tomas. Skolos susidarė apie 3500 dol. Dr. T. Remeikis papasakojo apie planus kompiuterizuoti bibliografinę medžiagą. Skatino iš viso svarstyti naujų spausdinimo būdų panaudojimą, įvedant kompiuterio patarnavimą.

Tautotyros ir kraštotyros skyriaus vedėja E. Bradūnaitė-Aglinskienė pranešė, kad yra įstojusiu naujų narių. Paklausa tautotyros klausimais gausi, pvz., jaunimo stovyklose. Planuoja vadovybę perleisti kitam asmeniui, nes jai iš Havajų pasunkėjęs su nariais ryšij palaikymas. Lietuvos istorijai paruošta žemėlapių. Dr. M. Gimbutienė pakviesta paplėsti mitologinį skyrių. Jau vyksta teksto rinkimas.

Svarstant Lituanistikos instituto statutą, J. Gimbutas pranešė, kad statuto keitimai buvo daryti daugiau kaip prieš dešimtmetį. Klausimas, ar yra būtina reikalauti, kad kiekvienas narys priklaustų kuriam iš skyrių. Pvz., LK Mokslo akademija skyrių neturi. Gyvenimas rodo, kad LI skyriai beveik neegzistuoja. Antra, gal nereikia statute įpareigojimo, kad narys kas trejetą metų praneštų apie savo lituanistinį darbą. T. Remeikis atkreipė dėmesį, kad darant keitimus reikia būt atsargiems, kad nesusidarytų sunkumų su turima nuo mokesčių atleidimo teise.

Svarstant ateities planus prisimintas 1987 m. šauktinas suvažiavimas. Siūlyta parinkti temą, į kurią būtų koncentruojamasi su paskaitomis, o paskiau jas išleisti. Buvo siūlymų temai: Lietuvos istorija, Lietuvos civilizacija. R. Šilbajoris pasveikino Baltų studijų draugijos vardą. Painformavo apie draugijos darbus ir skatino lietuvių daugiau į ją jungtis. Ateinantį pavasarį Madisone bus tos

draugijos konferencija. Bendras darbas su latviais ir estais našesnis negu mūsų vienu. Baltų studijų draugija iš valstybinio fondo gauna 50.000 dol., bet su sąlyga, kad per trejus metus patys surinktume 150.000 dol. Tą įvykdžius, Baltų studijų puoselėjimo draugijos (AABS) ateitis bus užtikrinta. Siūlė Lituanistikos institutui afiliuotis su Baltų studijų puoselėjimo draugija — AABS. Siūlė būsimam LI suvažiavimui temą — kultūriniai santykiai ir sąveika tarp Baltų tautų. Suvažiavimas pritarė afiliavimuisi, tik reikia giliau tą klausimą išstudijuoti.

J. Gimbutas, LI sekretorius, pranešė, kad suvažiavime dalyvavo 38 instituto nariai.

Atidarymo posėdis

Oficialus Mokslo ir kūrybos simpoziumo atidarymas įvyko lapkričio 28 d. 2 v. p.p. Jį pravedė R. Vaitys. Sugiedoti JAV ir Lietuvos himnai, vadovaujant sol. Margaritai Momkieni. Į garbės prezidentumą pakviestas vysk. P. Baltakis ir simpoziumo tarybos nariai: dr. K. Ambrozaitis, J. Bilėnas, J. Reklaitienė, kun. V. Rimšelis, T. Remeikis, A. Kerelis, kun. J. Vaišnys. Invokaciją sukalbėti buvo pakviestas vysk. P. Baltakis,

kuris meldė Kūrėją, kad per mokslą ir kūrybą artėtų prie Jo. Perskaityti sveikinimai gen. kōns. J. Daužvardienės, Lietuvos dipl. šefo dr. St. Bačkio.

Atidarymo žodį tardamas PLB atstovas T. Remeikis džiaugėsi tokiu šio simpoziumo paskaitininkų gausumu. Tai rodo, kad nebuvome ir nebūsime nužidėję tautos šaka. Mažoms tautoms yra asimiliacijos grėsmė. Mums būtina įsisaugoti, kad kūrybinė laisvė yra būtinybė. Linkėjo bičiuliškos nuotaikos antroje pasaulio lietuvių sostinėje — Chicagoje.

Mokslinės programos vadovas J. Bilėnas pranešė, kad šiemet dalyvauja arti 230 paskaitininkų — daugiau negu ankstyvesniuose simpoziumuose. Nuolatinis augimas liudija, kad šie simpoziumai taip patrauklūs mokslo ir visuomenės darbininkams. Šis penktas simpoziumas skirtas svarstyti mokslinę ir visuomeninę veiklą sankryžoje su Lietuva. Tam skirtos trys bendrinės sesijos. Penktasis simpoziumas apima 39 mokslo ir kūrybos šakas. Vyksmas pagreitintam, paskirsčius į 76 sesijas. Simpoziumai organizuojami kas ketveri metai, tai šie simpoziumai jau turi 16 metų tradiciją. Simpoziumai patrauklūs visų sričių

Scena iš Salzburgo festivalio Wolfgang Amadeus Mozarto operos „Don Giovanni“ istorinio pastatymo, kurį paskutinį kartą prieš mirtį dirgavo garsusis dirigentas Karl Boehm. Jame Donos Elviros rolę dainavo Teresė Zilytė. Jos koncertas Chicagoje šių metų gruodžio mėn. 15 d. (Fotomontažas)

mokslo-kūrybos darbuotojams. Todėl nesunku sudaryti stiprias programas, kviečiami paskaitininkai iš plačių kraštų, neužmirštant naujų. Visi simpoziumo dalyviai jautrūs lietuvių tautai.

Pagerbti mirusieji: A. Lipskienė, B. Bagdonienė, K. Martinkus, dalyvavę praėjusių simpoziumų rengime. Organizacinio komiteto pirmininkas R. Vaitys dėkojo visiems, prie simpoziumo suorganizavimo prisidėjusiems.

Dail. Pr. Lapė supažindino su dail. P. Kiaulėno meno paroda. Tai lietuvis impresionistas tęsęs Monet darbų kryptį. Daug sukūrė Paryžiuje, dar daugiau JAV-se. Išlėkė nuopelnus jo žmonos, kurios globa daug prisidėjo prie dail. Kiaulėno kūrybos laimėjimų.

Lietuvių veikla išėivijoje

Pirmas darbo posėdis buvo skirtas išėivijos lietuvių kultūrinės ir visuomeninės veiklos apžvalgai. Posėdį pravedė J. Bilėnas, pirma supažindindamas su kalbėtojais.

Algimantas Gureckas kalbėjo apie visuomeninę veiklą. Ji prasidėjo su sąvų parapijų, laikraščių steigimu. Paskutinis gyventojų surašėjimas JAV-se rado 743,000 lietuvių. Pirmoji išėivija buvo daugiausia ekonominė. Pirmosios draugijos buvo parapijoms steigti, bažnyčioms statyti, pašalpai. Vėliau steigėsi įvairūs klubai.

Vadovais iš pradžių daugiausia buvo kunigai. Pirmasis kunigas, kuris pradėjo lankyti lietuvius, buvo P. Strupinkas. Kun. A. Burba ir dr. J. Šliūpas daug lėmė lietuvių posūkiui — atsiskirti nuo lenkų. Tai buvo sunkus, 13 metų užsitęsęs procesas.

Išėivijos rūpinosi Lietuva, kenčiančia caro priespauda. Ypač kilo reakcija dėl Kražių skerdynių. Spaudos draudimo metu Amerikoj išleistas knygos slapta gabentis į Lietuvą. Ypač I pasaulinio karo įvykiai sujungė išėiviją. Didžiausias laimėjimas — Lietuvos nepriklausomybės pripažinimas. Išėivija buvo

demokratiška. Po 1926 m. perversmo įvedimas autoritarinio režimo jaudino lietuvius. Po II pasaulinio karo daug padarė Balfas, o taip pat Amerikos Lietuvių Taryba, kuri daug lėmė, pasiekiant Lietuvos užgrobito nepripažinimą, Kersteno komiteto tyrimų sudarymą, lietuvių programos Amerikos Balse įvedimą.

Antroji išėivija po II pasaulinio karo būrėsi į Lietuvių Bendruomenę. Prieš 14 m. LB ėmėsi politinės veiklos. Svarbus laimėjimas — diplomatinės tarnybos tęstinumas. Po ilgų pastangų Seinuose gražintos lietuviškos pamaldos. Madrido konferencijoje prie JAV delegacijos buvo prijungtas R. Česonis. Iš Lietuvos gaunamų pogrindžio informacijų sklaidime daug pasitarauja kun. K. Pugevičius įstaiga.

Išėivija pasiskirsčiusi į dvi kryptis: ideologinę ir pragmatinę. Tarp jų vyksta varžybos. Abiejų tikslai bendri, skiriasi priemonėmis. Tačiau mūsų išėivijos veikla turi palgalbines, ne lemiamos reikšmės. Lems įvykiai pačioje Sovietų Sąjungoje.

Visų kraštų išėivija daug prisidėjo, kad Lietuvos byla pasilieka gyva. Ypač žymus laimėjimas Australijoje, kur išėivijai pavyko pasiekti, kad vyriausybė atšauktų ankstyvesnį Lietuvos inkorporacijos pripažinimą.

Jonas Kavaliūnas pateikė išėivijos lietuvių kultūrinės veiklos apžvalgą. Pirmoji masinė lietuvių emigracija į Ameriką prasidėjo XIX šimt. pabaigoje. Pirmųjų atvykusių gal pusė buvo beraščiai. Čia griebėsi mokslo ir sąvų bažnyčių statybos, kurias statė pirma negu sau namus. Per dvi generacijas įkūrė 133 parapijas. Prie parapijų buvo steigiamos ir mokyklos. „As basas vaikščiosiu, bet mokykla bus“, — kalbėjo kun. P. Saurasaitis. Mokyklose dirbti kūrėsi vienuolynai. Lietuvos švietimui suaukotos didelės sumos. Ligi spaudos atgavimo Amerikoj išleista apie 500 knygų; ypač čia daug pasireiškė kun. Milukas, išleisęs 190 atskirų leidinių. Lėšas skyręs spaudai, pats mirė vargšu. Pirmas lietuviškas vaidinimas Amerikoj įvyko dešimtmečiu anksčiau negu Lietuvoje.

Amerikos lietuviai stipriai reikėsi operomis, operetėmis. Muzikinę sritį daug davė Šimkus, Petrauskas, Vanagaitis ir kiti.

Gausus naujos išėivijos muzikinis derlius. Sukurta net 11 operų. Lietuvių opera Chicagoje jau rengiasi 30-tam spektakliui. Reikšmingi teatro festivaliai, dainų šventės, tautinių šokių šventės, dailės parodos, enciklopedija. Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika išėivijos sklaidžiama po daugybę kraštų.

Tačiau parapijos ima tirpti,

mokinių skaičius mažėja. Bet džiugu, kad leidžiami geri vadovėliai, kai kurie pralenkia net amerikiečių. Didelis įnašas Lietuvių Fondo. JAV-se per dešimtmetį lituanistinėse mokyklose beliko mažiau kaip pusė anksčiau turėtų mokinių. Nujos vilties duoda lietuviai mokslininkai. Jie nepaskendo tarptautiniuose vandenyse ir jų gretos didėja. Giliai ir plačiai vagą varo Lietuvių katalikų mokslo akademija, leidžia stambias studijų knygas. Naujų vilčių teikia Lituanistikos katedra.

Lituanistikos katedra

Speciali lapkričio 28 d. sesija buvo paskirta Lituanistikos katedrai. Sesijos pirmininkas — Br. Vaškėlis. Illinois universitete įsteigus Lituanistikos katedrą, universiteto skyrius pavadintas Slavų ir baltų kalbų skyriumi. Šiame katedroj dvi asistentės: D. Ruškytė ir D. Račūnaitė.

Paruoštos programos, didinama biblioteka. Antruosius metus katedra pradėjo su šiais aspirantais, bakalauru skyriu — 29. Katedros veikla nesuseda vien iš kursų dėstymo. Kviečiami paskaitininkai, suruoštas Vasario 16 minėjimas, atsilankė olandų dainininkai. Lietuvių Fondas išlaidoms paskyrė 400 dol. Universiteto vadovybė sutiko šiemet globoti mokslo ir kūrybos simpoziumą.

Apie katedrą žinios sklinda mokslo pasaulyje. Katedrą steigti Chicagoje sprendimas buvo geras. Daugelis dirba dienomis ir paskaitas lanko vakarais. Illinois universitete stipendijai studentui 1000-2000 dol. yra didelė parama. Stipendijos yra opiausia katedros problema. Pavasarį šeši aspirantai prašė Lietuvių fondo stipendijų gavo keturi. Kraštų bendruomenės turėtų organizuoti paramą lituanistinėms studijoms.

Šiemet katedra turi šešis aspirantus. Lietuva universitete paskutiniiais Nepriklausomybės metais buvo po 2-3 aspirantus. Svarbu ne skaičius, o galimybė studijuoti visiems.

Vienas Lituanistikos katedros siekimų — knygų leidimas universiteto leidykloje. Deja, ten kainuos brangiau. Būtų gera suorganizuoti kvietinių dėstytojų seminarus.

V. Kelertienė papasakojo, kad lituanistika studijuojančių tarpe yra kelių rūšių. Vieni — kurie ateina iš kitų skyrių, nelietuviai. Jiems studijos sekasi. Antra kategorija — nelietuviai, kurie nori mokytis kalbos, kad galėtų susikalbėti. Trečioji grupė, kurie susipažinę su lietuviiais ir net nori tapti lietuviiais. Didžiausia kategorija — trečios, ketvirtos kartos lietuviai, kurie ieško savo šaknų. Jiems įdomu mūsų muzika, architektūra ir kitos kultūros sritys. Penka kategorija — lietuviai iš lietuvių šeimų, kuriems rūpi kalbos kultūra. Kai kurios studentės merginos yra padavėjos, kitos nori būti galestingomis seserimis ar senelių namų tarnautojomis, nori mokėti susikalbėti lietuviškai. Mums rūpi, kad jie studijuotų kitus lietuvių kultūros dalykus, literatūrą, bet jie daugiausia tenkinasi tik kalbos mokymusi. Šiuo metu atliekamas darbas svarbus, kai kurie laimimi mūsų visuomenei.

R. Šilbajoris pažymėjo, kad Lituanistikos katedra nebus atlikusi savo finansinių uždavinių, surinkusi 600,000 dol. Reikės ugdyti lėšas stipendijoms. Lietuvių fondas turėtų skirti lėšų ir svečiams prelegentams pasikviesti.

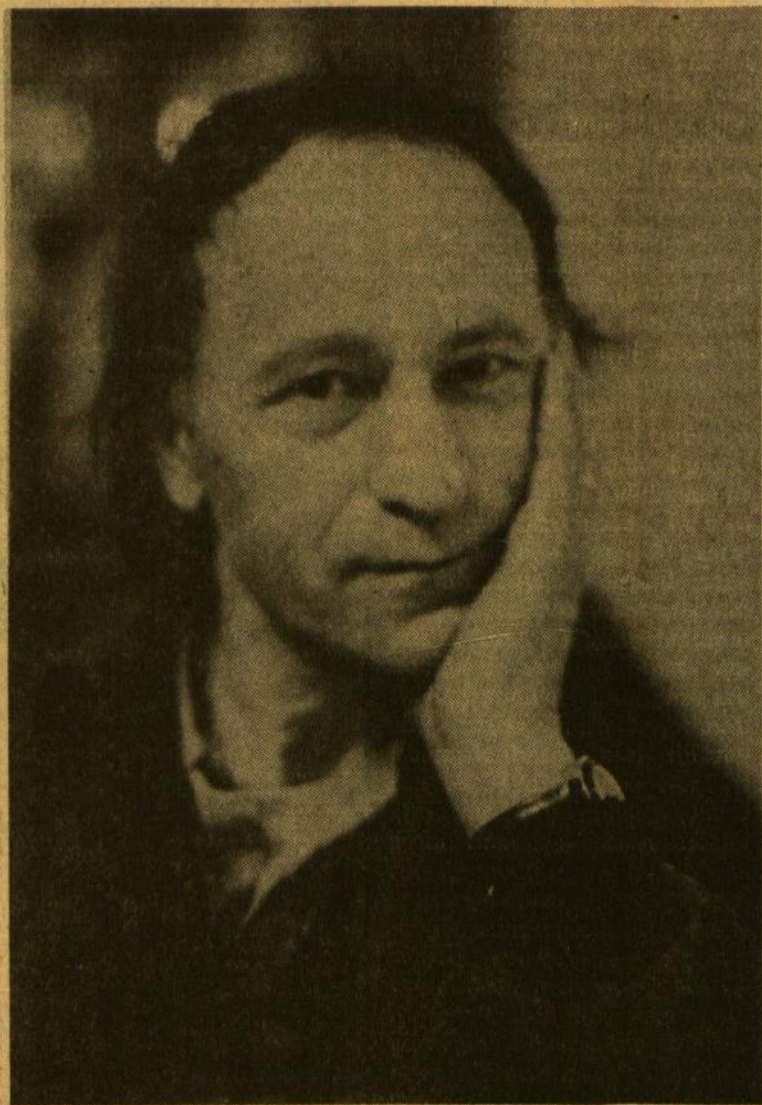
Katedra permažas vienetas, kad sudarytų atskirą universiteto skyrių. Suprantama, kad ji dabar įjungta į kitą skyrių. (Nukelta į 4 psl.)

Tautinės sąmonės išlaikymo išėivijoje mokslinės konferencijos vakaronei gruodžio mėn. 23 d. Jaunimo centre, Chicagoje, Dalia Sruogaitė-Bylaitienė paruošė literatūrinį vaidinimą. Iš kairės: Darius Šilas, Sigita Gudis, Alida Vītaitė, režisierė Dalia Bylaitienė ir Jonas Gražys. Nuotrauka Jono Tamaliūčio

Jonas Mekas

Iš „Dienoraščių, 1970-1982”

Jonas Mekas Nuotrauka Hollis Melton

3. Sniego kanklės groja ant miško...
Pusniami brendu.
Trykšta metų ženklai.
È, draugai, eikim, eikim, be žodžių per gruodžio stiklą.
Tegu...

4. Bastausi aš ir bastausi liūdnas po žodžių gatves, laukdamas, kol kas paims už rankos ir i namus parves.

6. Prie savo durų daužaus... prie savo durų...
Sunkūs akmenys gula širdį, atmintį, ir skiria mane nuo manęs, ir gula vis sunkiau ir sunkiau, ir dega žodžių šakny.

(Ar vėjas rauda, ar laukai skundžias...)
Pasigailėkit mane, dievai. Dievai, sutvirtinkit mano ilgesį, ir lykit, lykit, rojaus lietūs, ant atminimo šaknų.

9. Negeri buvo laikai. Dabar — nuėjo viskas į praetį.
Tik skausmas vienas liko įsmigęs skersai ežerą.
— — —
P.S.:
Detalė:
tėvas pristumtas prie sienos.
Guliu veidu į žemę.

15. užnuodyta virpa, aikčioja žemė

20. žodžių nuotrupos rudens lankai rojaus fragmentai krinta

24. gyvenimo ašakos gyvenimo spalvai gyvenimo pievos mirties vytelės

25. Į langą sudūžta vėjas, paberia gatvių ir debesų kvapą.

26. Vakarai tebedega taip, kaip ir tada. Bet mano galva vidun palinkus.

27. Šalti, be žado, variniai rudens pirštai sapnuoja nuogų pumpurų žalumą.

28. Aš išmokau geografijos iš karo žemėlapių.

32. Išėjau pasiganyti akių po rudų lapų laukus. Ant plonų, nuogų šakų raudonų uogų kekės. Ant šaligatvio — šlapi lapai, būrys vaikų, raudoni pateliai. Einu ir galvoju apie Henri Gaudier-Breszka ir Leoną Lėtą.

37. baltuma durklas usnių kraujas karklų nuolaužos žiežirbos vėjas vargonų gausmas usnių kraujas

43. Guernica Viet-Nam Katynas Pirčiupis Kražiai Drezdenas Hirošima My-lai ant baltų knygos lankų palaidi žodžiai

47. Po trisdešimt metų ant Dachau takų lyja. Po kojom šlapias, bevardis žvyras.

48. Dainuot ramiai nebegaliu. Giliu, neužrašomu skausmu seku savo neatsakomings kartos mirtį.

51. Galvoju apie Kudirką, Basanavičių, Anykščių Šilę, Voronežą. Palengva vienas po kito užsidega ryto langai,

bunda miestas, mintys, erdvė, supas laiko kekės.

53. O, kad tai mynėm mynėm linus, kelius ašarom. O, kad tai kasėm kasėm kanalus iškasėm iškasėm nepakasėm draugų kaulų.

61. galalaukio dievas kalno kryžius varpo širdis lauko rugys liepos liemuo miško samana miesto vartai tako dulkes kraujo latakas žalčio putas.

64. Kas bus, kas nebus, žilvitėlis mes lapus. Tegu vėjas juos nupūs skersai vasaros kapus.

65. O, buvo laikai! Aš išsilaikiau, tu išsilaikėl, jie, jos išsilaikė. Mes išsilaikėme! Jie, jos neišsilaikė... Ne... Rusena laiko vėjas.

66. Aš skaičiau Plato, Augustiną, ir Šventą Joną. Tarp kita ko, skaičiau Kantą, Jėzų Kristų, Heideggerį, ir Dante. Einu be vilties, bet vis dar idealistas. Einu aš per swardytą, užnuodytą žemę, dar vis tikėdamas i stebuklą.

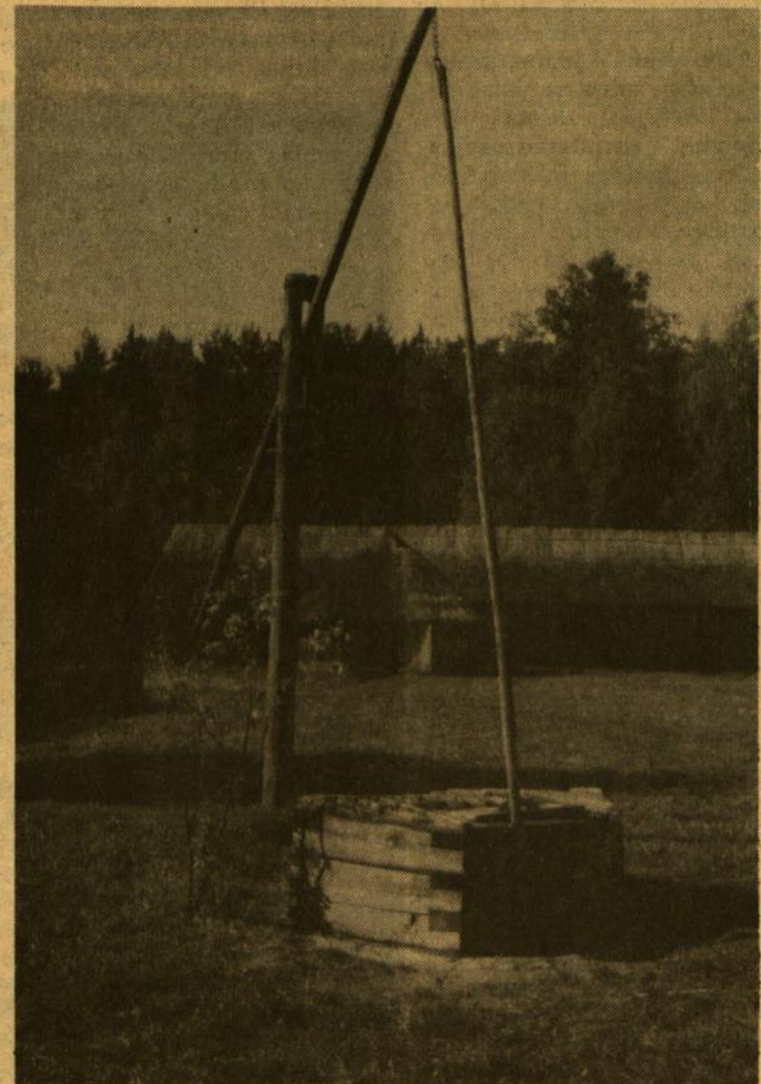
76. Drėgna taip ir šalta, kaip Vakarų Fronte Nieko Naujo. Einu ir galvoju lietuviškai — drėgmė sekmadienis ištežęs laikraščio kampas — raudoni šviesų atspindžiai — šaligatvis, Amerika. Ar esi taip vienas ešes, svetimom miesto gatvėm, žinodamas, kad esi taip vienas, su rudeniu, šlapiu lietpalčiu — vienu vienas su savo lietuviškais žodžiais — ruduo — šlapias šaligatvis — vėjas — drėgmė — Vakarų Fronte Nieko Naujo —

Iš Jono Meko naujo eilėraščių rinkinio *Dienoraščiai, 1970-1982* (New York: Žvilgsniai, 1985). Spausdino Hauser Printing Co., New York, N.Y. 78 psl. Kaina nepažymėta. Gaunama šiuo adresu: Žvilgsniai, 491 Broadway, New York, N.Y. 10012.

Aplankius Lietuvos kaimų muziejų

JURGIS GIMBUTAS

Vieną praėjusio rugsėjo dieną aplankiau vad. Liaudies buties muziejų šalia naujojo Rumšiškų miestelio prie Kauno marių. Tai yra 175 hektarų laukų ir miškų plotas, kuriame įrengtas XVIII a. galo — XX a. pradžios kaimų sodybų muziejus pagal Vakaruose vadinamų oro muziejų pavyzdį. Čion suvežta ar rekonstruota būdingų trobesių iš visų Lietuvos etnografinių sričių. Muziejus buvo pradėtas statyti 1966 m., o lankytojams atidarytas 1974 m. Dabar jau ten yra 112 trobesiai ir kitokie pastatėliai, maždaug du trečdaliai visų numatytųjų. Tarp sodybų palikti laukų plotai, natūralūs miškeliai, kalvos, upelis, išvesti vingiuoti keliukai. Palyginus su senesniais Skandinavų, Vokietijos, Anglijos ar Amerikos panašiais oro muziejais, reikia pripažinti lietuvių naudai, kad Rumšiškų muziejus yra erdvesnis ir geriau įderintas gamtinėje aplinkoje. Specialistų būrelis — architektai, etnografai, istorikai atliko istorinės reikšmės darbą, išsaugodami ateičiai jau baigiančių išnykti Lietuvos kaimų ir vienkiemų gražias tipiškas sodybas ir jų inventorius. Žinoma, tai jau nebe gyvos sodybos, o tik jų preciziškas paveikslas natūroje. Nebėra čia nei gyvenančių ir dirbančių žemdirbių, nei jų vaikų, o tvartuose nėra galvijų, klijimai ir daržinės

Suliny su svirtimi ir kluonas su maniežine iš Brazūkų kaimo, Kauno rajono. Rekonstruota 1972 m. Nuotrauka — Jurgio Gimbuto.

tuščios. Sudėta etnografinės reikšmės daiktų: baldų, indų, irankių, žemai dirbti padargų, vežimų, rogių. Iš viso kilnojimų eksponatų, su audeklais ir liaudies meno dirbiniais, sutelkta net 54,000. Pastatytas vienas kitas kryžius, koplytėlė, o kiemuose stiebiais rentinių šulinių svirtys. Sodybų vardai simboliniai, nusakantys tą vietą iš kurios atkelti trobesiai: Žemaitijos — Gandinga, Gintališkė, Darbėnai, Kartena; Aukštaitijos — Daujėnai, Tauragnai; Dzūkijos — Rudamina; Sūduvos — Užbaliai, Paluobiai. Tačiau trobesių atkelta ir iš kitų čia nepaminėtų vietovių. Prie kiekvieno pastato yra užrašas su kilmės metrika ir data, bet muziejaus vadove (šalankoje ar brošiūroje) tų informacijų stinga. Pradėtas komplektuoti ir jau statomas tariamai tipiškas miestelis. Jau stovi mūrinis namas iš Telsių, kitas iš Pušaloto, medinė arbatinė iš Šeduvos, užvažiuojami namai iš Kartenos. Tie trobesiai neatkelti, o rekonstruoti pagal tuose miesteliuose buvusius ar tebesamus originalus. Iš viso miestelyje bus apie 60 pastatų, su bažnyčia, varpine, gaisrine, paštu. Miestelio modeliu pasirinktas Alsėdžių išplanavimas. Jo vyr. architektė yra B. Kugevičienė. Laukuose jau stovi trys vėjiniai malūnai. Būsimi įrengta malūnininko sodyba. Planuojama sutelkti amatininkų ir meistrų, kurie gyvai demonstruotų dailidžių, ratių, puodžių, kalvių darbus ir audėjų meną. Neužtenka atkelti ar rekonstruoti pastatus. Reikia ypatingų pastangų mediniams trobesiams išsaugoti, kad jie nesutrūnytų, nesupūtų. Bandomos visokios medienai konservuoti priemonės. Kelių trobesių sienojai jau pažaliavo nuo netinkamų chemikalų. Speciali laboratorija tobulina konservavimo techniką. Pradžioje reikėjo specialistų pagalbą iš kitų kraštų, dabar apsieinama vietiniais. Tik trūksta darbininkų ir amatininkų, mokančių dirbti senoviška technika.

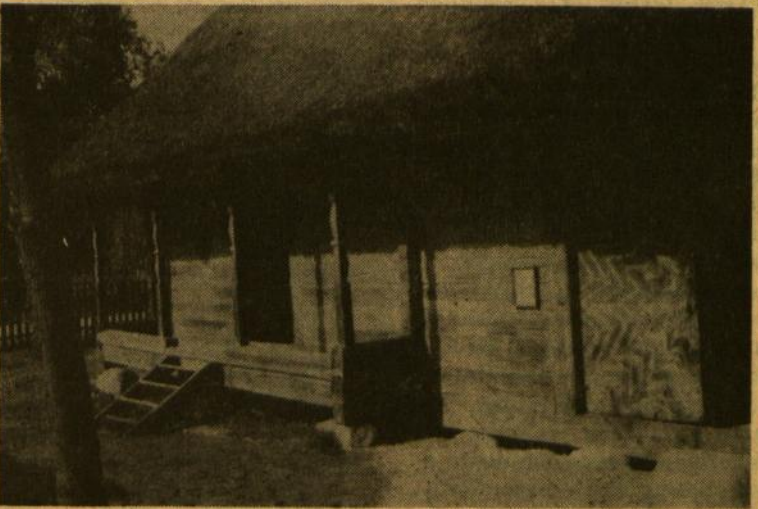

Pirkia („rūmas“) iš Gurų kaimo, Kupiškio rajono. Statyta 19 a. gale, atkelta į Rumšiškės 1977 m. Nuotrauka — Jurgio Gimbuto.

Sukaupiams eksponatams dar nėra pakankamai pritaikytų saugyklų. Muziejaus direktorius yra inž. Vytautas Stanikūnas. Jam padeda vyr. mokslinis bendradarbis Eligijus Valencijus Morkūnas, Janina Samulionytė ir dar keli nuolatiniai darbuotojai. Be to, dirba patariamoji taryba. Muziejus yra pavaldus Lietuvos TSR Kultūros ministerijai. Už įėjimo bilietą mokama 40 kapeikų. Jis išspausdintas lietuviškai. Už 20 kp. parduodamas spalvotas planas su nupieštais svarbesniais pastatais. Jų aprašymai duoti lietuvių ir rusų kalbomis. Nėra nei mastelio, nei atstumų. Sakoma, kad muziejaus kelių keliukų esama apie 6 kilometrai. 1984 metais buvo 164,000 lankytojų, o iš viso nuo atidarymo apie 1,5 milijono. Anksčiau buvo išleisti keli iliustruoti leidiniai, lyg ir katalogai. Dabar jau jų

nebeparduoda. Didesnioji knygutė išleista Vilniuje 1977 metais. Jos autoriai: P. Vėlyvis, R. Jakučiūnaitė ir N. Plūraitė. Yra 44 psl. teksto, 87 mokslinis bendradarbis Eligijus Valencijus Morkūnas, Janina Samulionytė ir dar keli nuolatiniai darbuotojai. Be to, dirba patariamoji taryba. Muziejus yra pavaldus Lietuvos TSR Kultūros ministerijai. Už įėjimo bilietą mokama 40 kapeikų. Jis išspausdintas lietuviškai. Už 20 kp. parduodamas spalvotas planas su nupieštais svarbesniais pastatais. Jų aprašymai duoti lietuvių ir rusų kalbomis. Nėra nei mastelio, nei atstumų. Sakoma, kad muziejaus kelių keliukų esama apie 6 kilometrai. 1984 metais buvo 164,000 lankytojų, o iš viso nuo atidarymo apie 1,5 milijono. Anksčiau buvo išleisti keli iliustruoti leidiniai, lyg ir katalogai. Dabar jau jų

atskirtos nuo tekstų, o jų parašai surašyti leidinio gale. Stinga pastatų kilmės metrikų ir datų. 1979 išleista tos pačios knygutės kiek sutrumpinta angliška laida (40 psl. teksto, 54 fotografijos) vardu „Country Life Museum of the Lithuanian SSR“. 1978 m. dar buvo išleista 16 puslapių gerai iliustruota brošiūrėlė. Jos autoriai: P. Vėlyvis, O. Bulborenė ir E. Burbaitė. Pavardės surašytos tik brošiūros gale, rusiškoms raidėmis, nors leidinys išspausdintas lietuvių kalba. Ir čia nėra pastatų metrikos, nėra nei planelio. Girdėjau, kad esąs rengiamas geresnis katalogas. Norintiems rasti daugiau faktų apie Rumšiškų oro muziejaus genezę ir pastatų kilmės vietas verta skaityti dr. Klemenso Čerbulėno, to muziejaus konsultanto, išsamią studiją knygoje *Architektūros paminklai*, III tomas, Vilnius, 1975.

Klėtis iš Vosgučių kaimo, Rokiškio rajono. Statyta 1882 m., atkelta į Rumšiškės 1971 m. Nuotrauka — Jurgio Gimbuto.

1985 m. „Ateities“ seminaras Chicagoje

Šių metų „Ateities“ rudeninis seminaras Chicagoje skyrėsi nuo ankstesniųjų keliais bruožais. Dėl susidariusių aplinkybių seminaras sumažėjo į vienos dienos programą, palyginus su viso savaitgalio programomis ankstesniais metais, ir taip pat liko atskirtas nuo „Ateities“ žurnalo metinio vakaro, kuris įvyko savaitę vėliau. Nežiūrint šių nelaimingų sutapimų, 1985 m. lapkričio mėn. 16 d. programai į Jaunimo centro Čiurlionio galeriją susirinko gausi lietuvių literatūra besidominti publika.

Programą susidėjo iš trijų dalių: prof. dr. Viktorijos Skrupskelytės paskaitos „Posūkis į modernizmą — Baudelaire įtaka Lietuvoje“, prof. dr. Jolitos Kavaliūnaitės paskaitos „Lietuvius svietimos žemės keliuose“ ir Algirdo Landsbergio naujos knygos *Vaikai gintaro rūmuose* sutiktuvių, kurių metu rašytojas Adolfas Markelis aptarė šią dramą įvadinio žodžiu, o aktorė Laima Šulaitytė-Day perteikė teksto ištrauką. Čia bus žvelgiama į programos pirmuosius du punktus — literatūrinį temų paskaitas. Susirinkusią publiką pasveikino „Ateities“ akademinis savaitgalių iniciatorius Jonas Pabedinskas, toliau vadovavo dr. Vytautas Narutis. Pirmąją prelegentę pristatė Grasilda Reinytė-Petkuvienė, antrąją — Kornelijus Jazbutis.

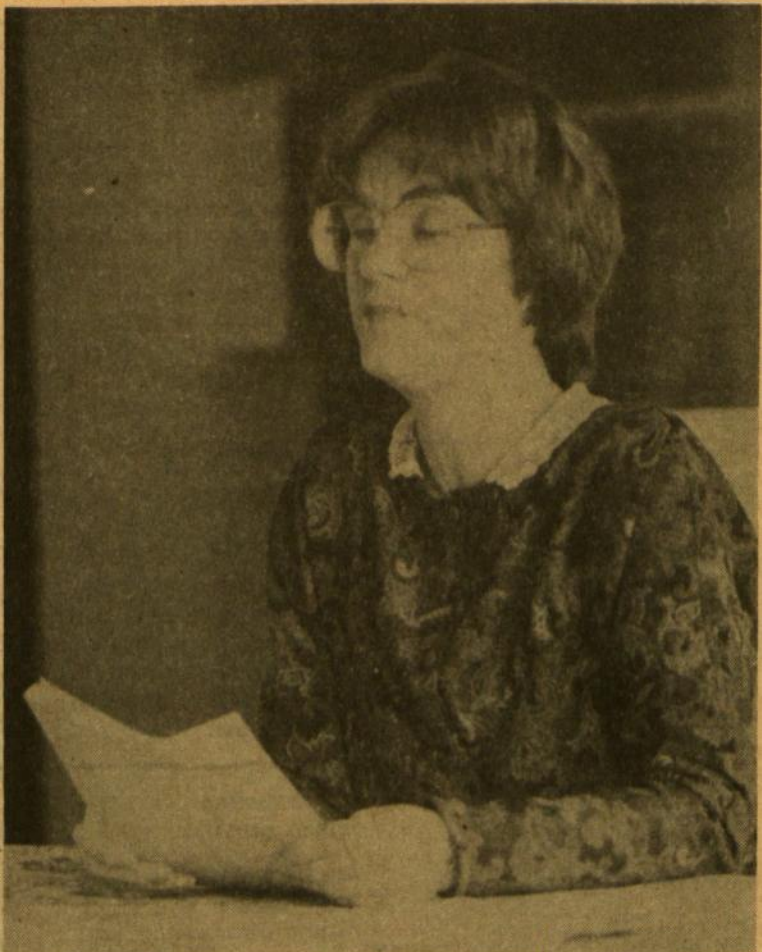
Baudelaire Lietuvoje

Publikos tik mažuma turbūt buvo prancūzų literatūros žinovai, tačiau Viktorija Skrupskelytė įstengė perduoti sudėtingą literatūrinį kontaktą ir įtaką analizei: kaip Baudelaire kūrybos elementai pasirodo lietuvių poezijoje; ar tai buvo reikšminga intervencija, kelrodis? Neseniai Lietuvoje paskelbtas Vytauto Kubiliaus straipsnis panašia tema, tik šis kritikas remiasi kai kuriais kitais poetais, negu tais, kuriuos prelegentė buvo užsibrėžusi panagrinėti.

Dr. Skrupskelytė išnagrino sąsąskambius su Baudelaire Vytauto Mačernio, Jono Aisčio ir Alfonso Nykos-Niliūno darbuose. Jos teigimu, sunku garantuoti matyti įtakas, nes Baudelaire vertimų į lietuvių kalbą labai trūko prieš Pirmąjį pasaulinį karą, o literatūriniai būreliai, kurie būtų galėję jo poezijos išversti, pabiro po karą. Kitaip sakant, Baudelaire netiesiogiai atkvepė ir Lietuvą, per rusus simbolistus, o tiesiogiai — labai pavėluotai (palyginus su estais, pavyzdžiui, kurie jį greitai išsivertė). Prelegentė kėlė tokį klausimą: ar Baudelaire, kuris susilaukė tiek mažai vertimų (30), iš tikrųjų padarė įtakos lietuviams poetams? Ji teigė, kad taip.

Mačernio nerimas ir tuštumos pajautimas panašūs į Baudelaire pabaigos motyvą. Mačernio 1944 metais rašytų sonetų įvaidžiai: blogio iškreiptas moters veidas, vakaro harmonijos gėles panašios į Baudelaire'o. Tačiau mirties pergyvenimas iš arti galėjo būti Mačernio ir iš kitur pasiskolintas.

Dr. Skrupskelytė matė daug kontaktų, panašumų tarp Baudelaire ir Aisčio poezijos. Aistis ir kiti tuometiniai studentai eidavo klausytis didžiųjų Baudelaire gerbėjų Dubo ir Garbaciausko paskaitų. Prelegentė pabrėžė, kad Aistis norėjo praplėsti savo poezijos skalę, išmėginamas Baudelaire kaip naują rūbą, ieškodamas motyvų, kurie „tiko jį poetinį audinį“. Aisčio saulės įvaidžis, jos raudonumas (mirtis), pavyzdžiui, nėra lietuviškas, bet greičiau iš Baudelaire pasisemtas.

Dr. Viktorija Skrupskelytė „Ateities“ seminare lapkričio mėn. 16 d. Chicagoje.

Literatūros specialistas Aistis atsargiai rinkosi ir skolinosi įvaidžius: iš žmonių, tėviškės, dainų ir kaimo kalbos. Tad ir Baudelaire įtaka Aisčio poezijoje randama tik ten, kur Aistis pasirinko panašių motyvų.

Dr. Skrupskelytė įdomiai pateikė savo tik spėjimą, kad galbūt Nyka-Niliūna baugino Baudelaire pesimizmas ir kelionė iš kaimo į miestą, todėl jis tiesiog lyg norėjo išsivaduoti nuo Baudelaire. Nors, kaip dr. Skrupskelytė nurodė, Nyka-Niliūnui nepasisekė nuo Baudelaire „pabėgti“. Nyka-Niliūnas dažnai pakartoja kelionės temą, jis cituoja Baudelaire eilutes apie skausmo alchemiją, norą kasdienybę paversti magika. Nykos-Niliūno poezija buvo paveikta ir T. S. Eliot poetinės vaiduotės. Tačiau, jos nuomone, Nykos-Niliūno darbai rodo jo tolimesnį vystymąsi po skaudaus susidūrimo su Baudelaire.

Dr. Skrupskelytė teigė, kad reikėtų nesiriboti vien Vytauto Kubiliaus Baudelaire paveiktų lietuvių poetų sąrašą: A. Venclova, Putinu, Skabeika, Mačerniu. Baudelaire įtaka jaučiama ir Aisčio, ir Nykos-Niliūno, ir dargi Henriko Radausko darbuose.

Klausytojai šiltai priėmė profesorės analizę ir poetines išvalgas. Vieni norėjo pasiūlyti žodį „poveikis“ vietoj „įtaka“, kiti „susitikimą“, norint apibūdinti sąsąskambius su Baudelaire, užtiknamus lietuviškoje poezijoje.

„Ateities“ rudeniniame seminare 1985 m. lapkričio mėn. 16 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, per pietų pertrauką matyti: rašytojas Česlovas Grincevičius, poetė Julija Svabaitė-Gylienė, Lituanistikos katedros University of Illinois at Chicago profesorė dr. Violeta Kelertienė, rašytojas Adolfas Markelis, seminaro programoje pateiktas įvaidžius Algirdo Landsbergio dramai „Vaikai gintaro rūmuose“.

sais darbais, su meile, lydi laimė. Alė Rūta susieja darbštumą su žmogaus verte. Kazimieras yra dosnus, sąžiningas ir geraširdis patriotas.

Dr. Kavaliūnaitė palygino *Pirmieji svetur*, kur tautiškas yra dėmesio centre, su Upton Sinclair *The Jungle*, kur lietuviai imigrantai sudaro tik patogų romano foną. Prelegentė minėjo, kad Alė Rūtos romanas turi kitus siekius: rodomi gyvenimo keliai, vingiai, kryžkelės. Kazimiero gyvenimo kelias nesustojo jo gimtoje žemėje. Gimtojo krašto palikimas yra geografinis ir fizinis, bet siela lieka lietuviška. Viskas praeina. Kazimiero gyvenimo kelias jį veda į kitą pasaulį (pomirtinį gyvenimą) ir tai suliejama su jo vaikaitio Jono malda ligoninėje prie mirties slenkščio.

Diskusijų metu prelegentei buvo keliami klausimai apie romano literatūrinę vertę, bet jiniai daugiau pasitenkino, apsiribodama kitais, savo paskaitoje iškeltais romano bruožais: generacijų santykių klausimais, meilės Lietuvai, kilmės ieškojimo temomis.

Studento rolėje

Taip ir pasibaigė „Ateities“ seminaro pirmosios dvi dalys. Dvi panašios mokslinės srityse dirbančios profesorės iš Ohio valstijos pasirinko tekstus ir pasidalijo mintimis iš labai skirtingų lietuvių literatūros žanrų. Vienur buvo diskutuojamos įtakos j tuo metu Lietuvoje gyvenančių poetų darbus, kitur diskutuojamas JAV gyvenančios autorės romanas apie kitos emigracijos iš Lietuvos bangą.

Publika jautėsi labai turiningai praleidusi šeštą dieną. Po dr. Skrupskelytės paskaitos, vienas išreikšė įspūdį, jog galima beveik pasijusti esant studentu Nepriklausomos Lietuvos universiteto paskaitų salėje. Bet stauga prisimenama, kad paskaitininkė — jaunėnės kartos, išėmimoje mokslus išėjusi profesorė, o Nepriklausomybės laikais buvusių studentai jau priartėję ar net pražengę savo tuometinių profesorių amžius. Tačiau „Ateities“ akademinuose savaitgaliuose žmogus gali vėl prisiminti studento rolę, nežūrint kokio amžiaus jis bebūtų sulaukęs — vis galima vieniems iš kitų pasimokyti, praplėsti savo akiratį.

Ramunė Kubiliūtė

„Vaikai gintaro rūmuose“

Popietinė seminaro dalis buvo skirta Algirdo Landsbergio naujos knygos — trijų veiksmų dramai „Vaikai gintaro rūmuose“ sutiktuvėms. Knygą šiais metais išleidusio Ateities literatūros fondo vardu kalbėjo prof. dr. Arūnas Liulevičius. Jis nurodė, jog šis Algirdo Landsbergio veikalas buvo išleistas Rochesterio ateitininkų ir kitų a.a. Andriaus

ramunė Kubiliūtė

„Vaikai gintaro rūmuose“

Popietinė seminaro dalis buvo skirta Algirdo Landsbergio naujos knygos — trijų veiksmų dramai „Vaikai gintaro rūmuose“ sutiktuvėms. Knygą šiais metais išleidusio Ateities literatūros fondo vardu kalbėjo prof. dr. Arūnas Liulevičius. Jis nurodė, jog šis Algirdo Landsbergio veikalas buvo išleistas Rochesterio ateitininkų ir kitų a.a. Andriaus

ramunė Kubiliūtė

„Vaikai gintaro rūmuose“

Popietinė seminaro dalis buvo skirta Algirdo Landsbergio naujos knygos — trijų veiksmų dramai „Vaikai gintaro rūmuose“ sutiktuvėms. Knygą šiais metais išleidusio Ateities literatūros fondo vardu kalbėjo prof. dr. Arūnas Liulevičius. Jis nurodė, jog šis Algirdo Landsbergio veikalas buvo išleistas Rochesterio ateitininkų ir kitų a.a. Andriaus

ramunė Kubiliūtė

„Vaikai gintaro rūmuose“

Aktorė Laima Šulaitytė-Day rečituoja Algirdo Landsbergio dramai „Vaikai gintaro rūmuose“ ištrauką „Ateities“ seminare lapkričio 16 d. Chicagoje.

Nuotrauka Jono Kuprio

Norberto Lingertaičio papuošalų paroda Čiurlionio galerijoje

Vienas iš stipriausių lietuvių miniatiūros skulptorių yra bostoniškas Norbertas Lingertaitis. Šis jaunas dailininkas yra laimėjęs daugelį amerikiečių konkursinių premijų ir surengęs savo dailės dirbinių parodas: Chicagoje, Los Angeles, Montrealyje, New Yorke, Worcesteryje, Hartforde, Toronte.

Norbertas Lingertaitis yra studijavęs ir baigęs Bostono Vesper George meno mokyklą ir jau keliolika metų dirba savo specialybėje. Lingertaitis auksakalystės dailėje yra linkęs į miniatiūrinę kūrybą. Jo ypačiai pažymėtini yra gintaro ir sidabro darbai, brangenybės, miniatiūrinės skulptūros, koplytėlės, kryžiai bei kitos namų puošmenos. Dail. A. Tamošaitis įvertindamas Norberto Lingertaičio kūrybą rašo: „Jis yra tikras tos srities menininkas. Papuošalų formos elegantiškos, estetiškai išbalansuotos, teikiančios žiūrovui lengvumą“. Lingertaičio darbai saviti. Vieni pasižymi itin švaria linija, paprastumu, kituose atsispindi lietuvių liaudies menas. Dailininkas yra gerai išstudijavęs lietuvių liaudies meną ir archeologines iškasenas.

Čiurlionio galerija Jaunimo centre su dideliu malonumu Chicagos lietuvių visuomenei

Mūsų kultūros šventė

(Atkelta iš 2 psl.)

Prie Kent universiteto veikiantieji vasaros lituanistiniai kursai turėtų būti jungiami su Lituanistikos katedra. Reikėtų lituanistinių mokyklų jaunus mokytojus siųsti pasitobulinti Lituanistikos katedroje. Ar nebūtų galima universiteto lenkų lietuvių mokslinių konferencijų panagrinėti lenkų romantizmą, buvusį palaimingą mūsų tautos atgimimui?

Mykolas Drunga kalbėjo, jog mums pasvarstytinas dailės muziejaus, etnografinio ansamblio steigimas; prie šių rikiuojasi katedra, ji viena iš svarbesnių. Tik maksimalinė programa gali sujunginti visuomenę. Reikia kurti lituanistinio darbo etatus. Plečiant Lituanistikos katedros veikimą, reikėtų plėsti istorijos studijas. Lituanistikos katedra yra mūsų kultūrinė ambasada.

(Mūsų korespondento kun. dr. Juozo Prunskio kaleidoskopinio žvilgsnio į Penktojo mokslo ir kūrybos simpoziumo eigą ir jo bendrusius renginius antroji dalis bus ateinanti šeštadienį. Kai kurių simpoziumo mokslinių sekcijų, kurios būtų įdomios platesniam skaitytojų ratui, apžvalgas yra sutikę paruošti įvairūs bendradarbiai — jos bus spausdinamos vėliau. — Red.)

Ingrida Blekytė universiteto scenoje

Mūsų Ingrida Blekytė dabar jau scenoje žaižaruoja kiekviename Chicagos universiteto Court teatro (5535 S. Ellis Ave.) pastatyme. Šiuo metu ten statomoje romantinėje komedijoje „The Rivals“ ji pasirodo tarnaitės vaidmenį. Gerai į savo vaidmenį įsijautusi, įgudusi į senesnių laikų Britanijos manieras ir persiėmusi ano laiko tarme, savo vaidybą ji atkreipia dėmesį.

Komedijos autorius Richard Brinsley Sheridan (1751–1816) šį veikalą sukūrė 1775 m. ir jeigu jis daugiau kaip per du šimtmečius išsilaikė scenoje, tai kūrinyje ne eilinis. Vaiduojamos dvi poros vedybinės meilės beiškančių. Turtinga paveldėtoja norėtų vedybų iš meilės, ne dėl pinigų, antra įsimylėjusi kencia dėl savojo išrinktojo stipraus pavydo. Tarp vyrų išauga įtampa, nuvedanti į dvikova, kurią išardo vieno tėvas. Taigi ta „Rivals“ komedija — meilės varžybos, su gausiu tėvo ir kitų vyresniųjų įsiterpimu. Gaila, kad senoviškesnė angliška tarmė apskunkina vaidybos sekimą, tuo labiau, kad čia mažiau veiksmo, o daugiau dialogų.

Veikalo autorius Sheridan turėjo ugdančias idėjas. Idomu, kad jis, nukryps nuo sėkmingos teatro veiklos (buvo net vienas iš teatro direktorių), tapo parlamento nariu, pasukdamas į politinę veiklą.

Šis pastatymas puikiai surežisuotas Maria Aitken, Dubline gimusios britų aktorės, studijas išsijusios Oxforde, dirbusios britų televizijai, karališkajam Sekspyro teatrui bei Nacionaliniam teatrui. Anų laikų kostiumai labai išradingai sukurti.

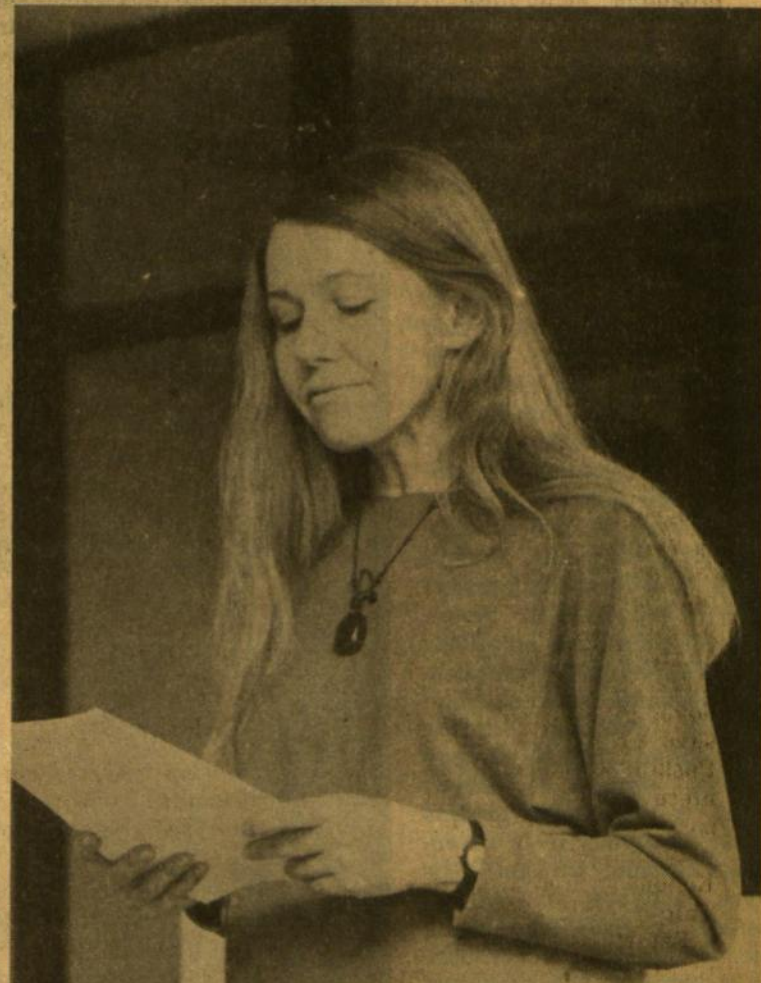
Po vaidinimo lapkr. 21 d. publikai buvo suruoštos vaišės. Vaidinimas tęsis iki gruodžio 22 d.

J. Pr.

• Aldonos Stempuzienės naujosios plokštelės „Aldona Stempuzienė, mecosoprano“ sutiktuvės bus šiandien Jaunimo centro Chicagoje mažojoje salėje 7 v.v. Apie lietuvių kompozitorius, kurių kūriniai solistės įdainuoti plokštelėje, kalbės Emilija Sakadolskienė. Į plokšteles sutiktuvės atvyksta ir pati solistė Aldona Stempuzienė. Vakara su soliste Aldona Stempuziene ruošia šią jos naują plokštelę išleides Algimanto Mackaus knygu leidimo fondas.

Kalėdų švenčių proga pateikia šią ypatingą parodą. Paroda bus atidaryta penktadienį, gruodžio 13 d. 7 v.v. ir tęsis iki sekmadienio gruodžio 15 d. imtinai. Galerijos valandos: penktadieniais 7-9 v.v., šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 11 v.r. iki 7 v.v.

R. L.

Dr. Jolita Kavaliūnaitė „Ateities“ seminare lapkričio 16 d. Chicagoje. Nuotrauka Jono Kuprio